

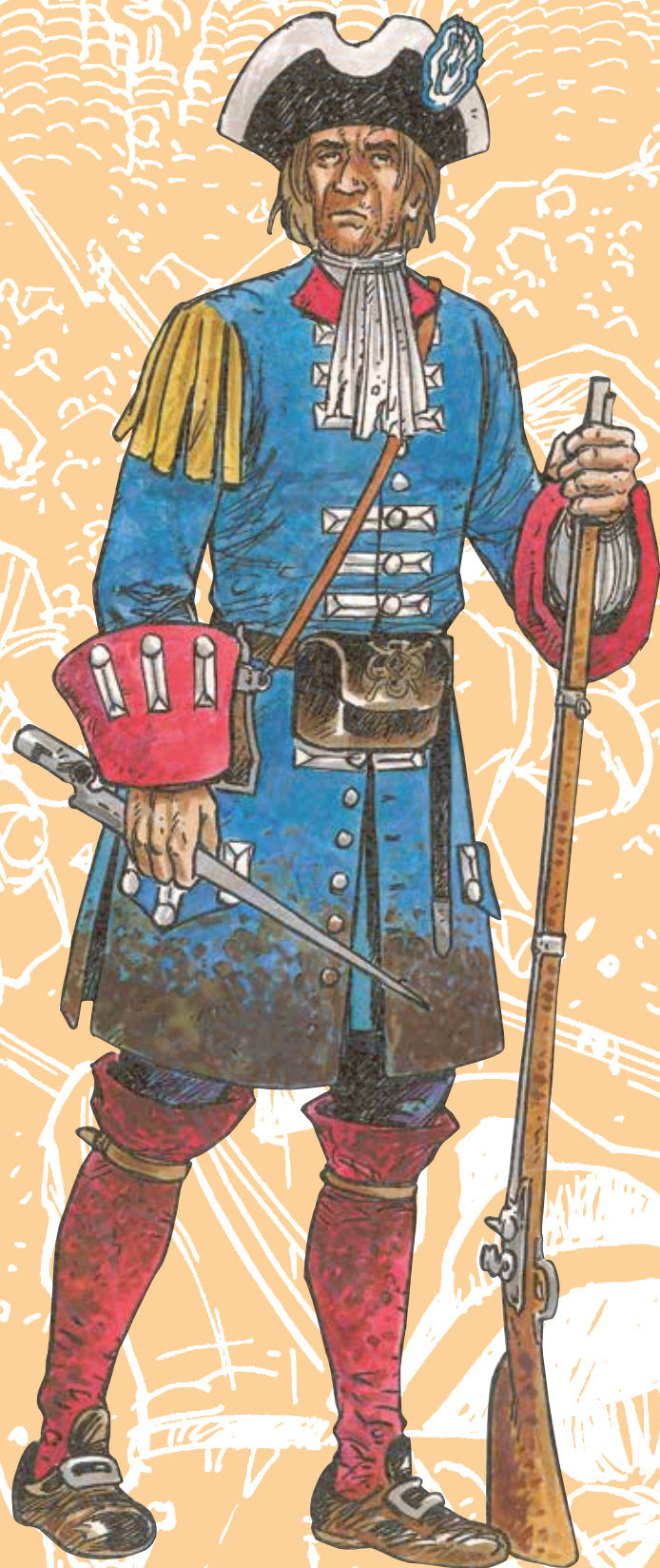
Secundària
BambúLector

Guia de lectura adaptada
al model educatiu
de les competències
i les directrius de PISA.

Remei Barberà Gomis

Barcelona 1714. L'Onze de Setembre

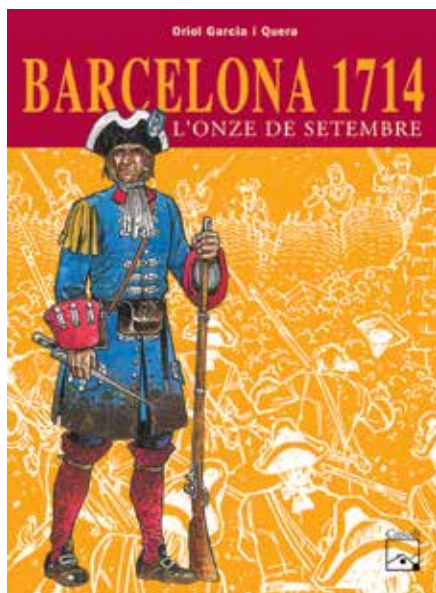
Oriol Garcia i Quera

Nom

Centre

Abans de llegir

- 1 Observa la coberta del llibre i respon les preguntes que s'hi refereixen.

- Què representa la figura principal? On està situada?

.....

.....

- Com va vestida i què porta a les mans?

.....

.....

- Quina escena s'entreu al fons de la coberta?

.....

.....

- 2 El còmic és un text dialogat, una historieta gràfica en la qual s'expliquen els fets per mitjà d'il·lustracions i text lingüístic, és a dir, comunicació no verbal i comunicació verbal, respectivament. Completa les taules amb els mots: *acció, vinyeta, il·lustracions, narració, bafarades, seqüència, finestra i requadre*.

Gènere literari al qual pertany el còmic:

Unitats de significació d'un còmic	Unitat narrativa mínima: cada de la historieta.
	Agrupació de vinyetes que expressen una completa.

Estructura de la vinyeta	Comunicació no verbal : figures enquadrades dins de la vinyeta.
	Comunicació verbal	Veu del narrador dins una rectangular.
		Veu dels personatges dins

3 Abans de començar el còmic, hi ha la dedicatòria i els agraïments; al final del llibre, altres títols del mateix autor, Oriol Garcia i Quera. Completa els espais buits dels enunciats que en parlen.

a Els destinataris de la dedicatòria són els de l'autor.

b L'autor agraeix l'..... en història de Barcelona, les xerrades sobre tema, la del llibre i, a la seva Núria Garcia i Quera, les lectures, suggeriments i correccions del

c Hi ha més títols de l'Oriol Garcia i Quera dins de la mateixa col·lecció, per exemple: i

d Altres obres de l'autor són:, i

4 Observa la il·lustració de la contracoberta del llibre, llegeix-ne el text i respon les preguntes que s'hi refereixen.

• Quins elements hi ha a l'escena que s'hi representa?

.....

.....

.....

• Quins mots indiquen al text el caràcter bèl·lic del còmic?
 Escriu-ne, com a mínim, sis.

.....

.....

5 Segons les dades que dóna l'autor a la contracoberta (*Més de 40 000 soldats escometen les mal·meses muralles de la ciutat, defensades per poc més de 6 000 catalans...*), com preveus que acabarà aquest episodi de la història de Catalunya?

.....

.....

.....

.....

.....

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 6 a la 16

- 1 Qui és qui? Escriu els noms dels personatges del còmic. Encercla els que no van existir en la realitat.

germà d' casat amb

Amic dels germans Mas:

El capità , interessat per

Líders catalans:

Conseller en cap

General en cap

A l'exèrcit borbònic:

és substituït pel

- 2 Abans de començar el còmic hi ha una introducció històrica per tal d'entendre la Guerra de Successió. Relaciona cada enunciat amb l'apartat corresponent.

Catalunya dins un conflicte europeu: la Guerra de Successió (1702-1714)

Els precedents

Els aliats retiren les seves tropes i l'exèrcit borbònic va ocupant tot el Principat.

El Tractat d'Utrecht

Els reis de la monarquia hispànica volen imposar idees centralitzadores als territoris de la Corona d'Aragó.

La successió

Els resistents no es dobleguen però les bretxes a les muralles van creixent.

La resistència

A causa de la política centralista de Felip V, s'estén un corrent de simpatia cap a la causa de l'arxiduc Carles.

La guerra

Se signa la pau i es reconeix Felip V com a rei d'Espanya.

Barcelona sota el setge

Carles II mor sense descendència: Felip d'Anjou i Carles d'Àustria aspiren a la corona vacant.

- 3 A les primeres pàgines del còmic, l'autor dona informació sobre els personatges per tal que el lector se situï dins de l'obra. Indica si les afirmacions següents són vertaderes o falses.

	V	F
a El coronel Castellví rep una carta d'en Rafael de Casanova.		
b El mariscal Berwick arriba amb nous reforços a finals d'agost de 1714.		
c El predecessor d'en Berwick ja fa un any que assetja Barcelona.		
d Els germans Mas dialoguen al camí cobert que envolta la ciutat.		
e El capità Vidal dona unes quantes pecetes a la Clara i al Jaume.		
f La Clara s'ofèn pels comentaris pessimistes del capità Vidal.		

- 4 Després de la trobada amb el capità Vidal, en Jaume pregunta a la seva mare si l'oficial té raó: ella respon que no ho sap i li recorda una cançó. Fes-ne l'anàlisi mètrica.

*Diuen que som temeraris
 i que no tenim raó,
 litigar amb dues potències
 faltant-nos l'emperador...
 Vós no heu sentit a dir,
 des que sou un jugador,
 que qui juga i renuncia,
 sempre té perdut el joc?*

Hi ha un total de versos.

Tots els versos tenen síl·labes (.....).

La rima és

Només rimen els versos

Entre *litiga(r)* **amb** hi ha una

Entre *juga i* hi ha una

- 5 Què creus que volen dir els dos últims versos de la cançó? Hi estàs d'acord?

Si un vol guanyar, ha d'arriscar-se.

Sempre és millor tocar de peus a terra.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 17 a la 29

- 1 Durant el setge, uns combatents catalans realitzen un acte inesperat. Relaciona els enunciats de la columna de l'esquerra amb els de la dreta per recordar com van anar els fets.

a Un soldat s'adreça al sergent major Mas	1 plantar una bandera al frontal del baluard.
b Des que el bombardeig s'ha intensificat,	2 és: "Viurem lliures o morirem".
c El capità Francesc Mas	3 se'n fa responsable i creu que el lema és cert.
d La missió especial consisteix a	4 convida el capità Castellví a anar amb ells.
e Un amic del Francesc, destinat a Cardona,	5 per avisar-lo que és en una zona perillosa.
f El lema de la bandera plantada	6 per haver-se jugat la vida amb aquesta acció.
g El capità Castellví es lamenta	7 havia dut la bandera, que contenia un lema.
h El sergent major Eudald Mas	8 no hi ha sentinelles al baluard de Jonqueres.

- 2 Les vinyetes dels còmics presenten diferents tipus de pla, és a dir, com s'enquadra la figura dins de la vinyeta. Consulta la taula inferior i classifica els dos casos proposats.

Pla	General: figures vistes des de lluny, de mida reduïda.
	Sencer: figura humana emmarcada pel cap i els peus.
	Parcial: <ul style="list-style-type: none"> • pla americà (figura tallada pels genolls). • pla mitjà (figura tallada per la cintura). • primer pla (cap i espatlles de la figura). • primeríssim pla (només el cap de la figura). • pla de detall (una part del cos o de la cara, o d'un objecte).

L'última vinyeta de la pàgina 18 és un exemple de

La primera vinyeta de la pàgina 19 és un exemple del pla

La primera vinyeta de la pàgina 22 és un exemple del pla

La tercera vinyeta de la pàgina 29 és un exemple del

- 3 El conseller en cap, Rafael de Casanova, resumeix en una oració la gravetat de la situació. Ordena les lletres i apareixeran les seves paraules.

y a t l a n u C a a h t s e a t a a a n n o d b d a

s e l p e u s s t s i a a l .

4 Ordena adequadament els fets que tenen lloc el dia 13 de juliol.

En Berwick es nega a intercanviar presoners.	
La Clara rebutja l'ofertament del capità Vidal.	
El capità Vidal proposa una fugida a la Clara.	
En Jaume s'alegra de fer de missatger.	
Els reforços borbònics fan que es retirin.	
El comandant Villarroel ordena un atac.	
En Jaume vol presentar-se voluntari.	
Ell, en canvi, lluitarà fins al final.	
L'Eudald Mas arriba ferit a casa seva.	
L'oficial explica que en Vidal és un desertor.	

5 Tornem a les característiques del còmic. Tria l'opció correcta en cada cas.

- Els signes de puntuació sobre els personatges de la penúltima vinyeta de la pàgina 26 indiquen:
 - que tenen molts dubtes
 - que estan perplexos
 - que no estan d'acord amb en Villarroel
 - que estan enfadats
- Les il·lustracions de la pàgina 28, que no van acompanyades de text lingüístic, s'anomenen:
 - mudes
 - simples

6 El capità de la coronela Francesc Mas jeu, ferit per una granada, a l'Hospital de la Santa Creu; quan rep la visita del seu germà i del capità Castellví, els diu: "Encara tinc el cap com un timbal...". Subratlla el significat correcte de cada frase feta.

tenir el cap com un timbal:

estar atabalat / tenir una melodia dins el cap

tenir el cap a tres quarts de quinze:

pensar en una hora determinada / estar distret

tenir el cap dur:

comprendre fàcilment les coses / no comprendre fàcilment les coses

tenir el cap ple de serradures:

ser irreflexiu / ser assenyat

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 30 a la 42

- 1 Als còmics és freqüent la utilització d'onomatopeies, és a dir, els mots que imiten sons, a vegades amb allargament de les vocals (*Ha, ha...!*: un personatge riu a la pàgina 18). Encercla quina onomatopeia expressa el que hi diu al final de la línia.

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Esternut**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Tret**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Lladruc**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Explosió**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Campana**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Truc**

Booom! / Pam! / Toc-toc! / Paf! / Ning-nang! / Atxim! / Bub-bub! = **Topada**

- 2 Després que els catalans fan fora l'invasor del baluard de Santa Clara, el Duc de Berwick decideix ordenar foc d'artilleria constant. Diverses causes fan que els quinze dies següents la situació sigui desesperant per als barcelonins. Escriu les paraules (totes són a la pàgina 81) que corresponen a les definicions que hi ha a continuació.

a Accions d'atacar amb artilleria contra una població.

b Focs grossos que cremen, es propaguen i fan estralls.

c Exhaustiment, especialment per manca d'alimentació.

d Deficiència en la sang que provoca debilitat.

e Malaltia que es manifesta per l'expulsió de nombroses deposicions.

- 3 La població no mobilitzada abandona la ciutat a finals d'agost: la Clara i el seu fill malalt tornen a trobar-se amb en Vidal, ara sergent al bàndol borbònic. Escriu les paraules exactes que respon l'esposa de l'Eudald quan li proposa de fugir junts.

4 En un còmic, no totes les bafarades són iguals. Escriu els exemples que es demanen de cadascun dels tipus que hi ha.

- 1 Bafarada utilitzada per al diàleg en general.
- 2 Bafarada que mostra el pensament interior.
- 3 Bafarada que expressa crits.

Exemple: Última vinyeta de la pàgina 39.

Tipus de bafarada:

1

Exemple: Penúltima vinyeta de la pàgina 40.

Tipus de bafarada:

2

Exemple: Última vinyeta de la pàgina 32.

Tipus de bafarada:

3

5 Durant la matinada del dia 3 de setembre té lloc una trobada entre en Rafael de Casanova i l'Antoni de Villarroel. Llegeix el que diuen, mira l'última vinyeta de la pàgina 40 i respon les preguntes.

(Antoni de Villarroel) *Veig que tampoc podeu dormir, conseller...*

(Rafael de Casanova) *Amb aquesta pluja... i l'estat en què es troben les muralles... no hi ha ningú que ho pugui fer, comandant.*

- Per què creus que l'autor ambienta tota aquesta seqüència de nit i sota una pluja intensa? Quin efecte aconseguix? Raona la resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 43 a la 59

- 1 Llegeix a continuació un fragment del text de la contracoberta i, seguint el model del quadre inferior, explica com es forma la metàfora següent.

A principis del segle XVIII l'enfrontament entre els Àustries i els Borbons divideix Europa i fa **esclatar** la Guerra de Successió. (Pàg. 43)

COM ES FORMA UNA METÀFORA?

El verb *esclatar* habitualment vol dir rebentar amb soroll i projecció de fragments. Aquí **canvia de significat** perquè el que es diu és que un conflicte entre dues dinasties va sorgir, com si hagués explotat una bomba. Una metàfora equival, doncs, a una **comparació implícita**, és a dir, se sobreentén.

Pàgina 43: *Quan s'atura, **riuades** de soldats es llancen a l'atac.*

- 2 El dia 11 de setembre de 1714 es produeix l'assalt final. Completa els enunciats següents que expliquen què va anar succeint al llarg de la jornada.
- a Els diferents [batallons / gremis] de Barcelona rebutgen un atac rere l'altre.
 - b La defensa és ferotge: es construeixen [barricades / parets] pertot arreu.
 - c En veure l'enemic dins la ciutat, en Villaruel no pot [dirigir / abandonar] els seus compatriotes.
 - d Es fa un contraatac suïcida: la gent avança al costat de la [bandera / guàrdia] de Santa Eulàlia de la casa de la ciutat.
 - e Els borbònics ocupen algunes cases per la banda de [Montjuïc / Carnalatge].
 - f En Rafael de Casanova és ferit i mor un dels germans Mas, concretament [l'Eudald / en Francesc].
- 3 Indica (X) el tipus de narrador de l'obra.

narrador intern (1a persona)	protagonista	el personatge principal relata els fets.	
	testimoni	un altre personatge explica els fets.	
narrador extern (3a persona)	omniscient	té un coneixement absolut de tot.	
	observador	només explica allò que pot veure i sentir.	

- 4 Després de més de deu hores de lluita, es conté l'avanç de l'enemic. En Jaume dispara contra el capità Vidal i comencen les negociacions per a la capitulació. Fixa't en l'exemple i escriu en estil indirecte el que diuen els personatges.

exemple: «Estic passant aquesta oració de l'estil directe a l'estil indirecte.»

➔ L'alumne va dir que **estava** passant **aquella** oració de l'estil directe a l'estil indirecte.

a *Has estat molt valent, Jaume...* ➔ La Clara, després de desempallegar-se del capità Vidal, va dir al seu fill Jaume que

b *Ja no hi ha prou forces per a sostenir la defensa...* ➔ El conseller en cap Rafael de Casanova va reconèixer que

c *Quedeu-vos aquests papers...* ➔ Després que en Rafael de Casanova encomanés a en Francesc Castellví que escrivís el que havia passat, li va ordenar que

d *Ha perdut molta sang, però els metges diuen que pot sobreviure...* ➔ Referint-se a Rafael de Casanova, Antoni de Villarroel va informar a Francesc Castellví que

- 5 Llegeix el final de la carta que el conseller en cap adreça al coronel Castellví, tria l'enunciat amb el qual estàs d'acord i explica per què coincideixes amb aquest punt de vista.

Si mai el destí em torna a posar a prova, amic meu... espero tenir al costat gent com la que aquell 11 de setembre, als baluards, defensàvem la nostra llibertat...

Rafael de Casanova
12 de gener de 1728

Els catalans, en aquella ocasió, van defensar de manera heroica les seves lleis.

Els catalans, en aquella ocasió, van ser poc assenyats i hi van sortir perdent.

Després de llegir

- 1 Senyala amb una creu si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

	V	F
Els partidaris de Felip V eren anomenats botiflers.		
Quan arribà el mariscal Berwick, el setge de Barcelona feia dos anys que durava.		
El conseller en cap va dir que les naus mallorquines havien eludit el bloqueig.		
L'exèrcit borbònic feia explotar mines i així pretenien ensorrar la muralla.		
A principis de setembre, els catalans van recuperar el baluard de Santa Clara.		
La població no mobilitzada no va abandonar en cap moment la ciutat.		
Durant l'atac final es va arribar a la lluita cos a cos pels carrers de Barcelona.		
El capità Vidal es va voler emportar la Clara i en Jaume el va matar d'un tret.		
El conseller segon, Salvador Feliu, va notificar la capitulació als supervivents.		
En Rafael de Casanova pogué fugir però en Villarroel i l'Eudald Mas foren empresonats.		

- 2 El còmic *Barcelona 1714. L'Onze de Setembre* combina elements històrics i bèl·lics. Escriu fets que passen a l'obra que són exemples de cadascun dels dos tipus.

Elements històrics	
Elements bèl·lics	

- 3** Aquesta obra parla de diferents valors, entre els quals hi ha la responsabilitat, l'amor a la família, la valentia o la dignitat. Llegeix els tres paràgrafs següents i digues quin d'aquests valors reflecteix cadascun.

TEXT A (Pàg. 25)	VALOR
<i>El capità Vidal ha decidit deixar de lluitar... i salvar la vida. Jo esgotaré fins al meu darrer bri de força per tal que la mare i tu visqueu en un món més just...</i>	
TEXT B (Pàg. 19)	VALOR
<i>En Berwick aviat començarà a excavar trinxeres i s'acostarà a la ciutat. Amb els atacs fora muralla només aconseguirem retardar l'ocupació de la plaça... i augmentar el nombre de morts.</i>	
TEXT C (Pàg. 47)	VALOR
<i>Vosaltres heu decidit: vèncer o morir. Traieu la bandera de Santa Eulàlia de la casa de la ciutat i aplegueu tota la gent que pugueu... Organitzarem un contraatac...!</i>	
TEXT D (Pàg. 53)	VALOR
<i>Ens estimem més l'honradesa dels vençuts que l'arrogància dels vencedors... Adéu, Vidal...</i>	

- 4** Poc abans del final de l'obra, en Rafael de Casanova encomana a en Francesc Castellví que escrigui una crònica dels fets que han passat. Llegeix el que diu i redacta la teva pròpia opinió sobre la importància del coneixement dels fets històrics en el futur de les persones o d'un poble.

[...] *si no hi fem res, la història l'escriuran els vencedors... De nosaltres depèn que les futures generacions coneguin el que ha passat durant aquests mesos en què els catalans hem deixat de tenir un estat propi...*

Fitxa del llibre

Títol del còmic:

Autor del guió:

Autor dels dibuixos:

Editorial:

Personatges

- Llegeix els fragments extrets de l'obra i escriu el nom del personatge que ho diu.

*Però no és per la capitulació que us he fet venir,
capità Castellví... Us he d'encomanar un servei...*

.....

Vull presentar-me voluntari!

.....

Colla de rebels impetuosos!

.....

Porto avellanes... Preneu-ne...

.....

Ens hem jugat la vida per posar aquella bandera...

.....

[...] i han decidit rellevar-me...

.....

Aviat tornaré als baluards... Com va, tot?

.....

No és res, Clara. Només una esgarrinxada.

.....

[...] ens resta molt poca pólvora...

.....

Traieu-me les mans del damunt! Deixeu-nos en pau!

.....

Temes

- Completa els temes de la novel·la amb les paraules següents: *fe*, *setge*, *voluntat*.

El final del de Barcelona.

La del poble.

La en les idees.

Argument

- Escribe un resum de l'argument del còmic.

Valoració

- A la contracoberta es diu que «després d'un setge de més d'un any sobre Barcelona, l'Onze de Setembre de 1714 l'exèrcit borbònic inicia l'atac final».

setge 1 m. Fet d'encerclar una ciutat, una fortalesa, etc., per combatre-la i emparar-se'n.
Posar setge a una ciutat. Alçar el setge d'una ciutat.

Explica els elements que fan que un setge sigui un element bèl·lic heroic.

- Acaba els enunciats següents:

Jo recomanaria la lectura d'aquest llibre a un company o una companya de classe per

Si els meus pares em preguntessin què m'ha agradat més del llibre, diria

Editorial Casals
www.bambulector.cat